

ΤΑΦΟΣ L. HEUZEY

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο μεγάλος πώρινος τάφος, ο γνωστός ως τάφος «Heuzey» ή «των Παλατιτίσιων» βρίσκεται στη δυτική περιοχή του χωριού Παλατίτσια, στη θέση Αγία Τριάδα, βορειοανατολικά του ανακτόρου. Ο τάφος ήταν συλημένος ήδη από τους ελληνιστικούς χρόνους και χρονολογείται στο τελευταίο τεταρτο του 4ου αι. π.Χ.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Ο μεγάλος πώρινος τάφος, ο γνωστός ως τάφος Heuzey αποκαλύφθηκε κατά τη διάρκεια μιας σύντομης έρευνας το 1861 από το γάλλο αρχαιολόγο και περιηγητή Leon Heuzey, ο οποίος στο τέλος της ανασκαφής μετέφερε ορισμένα λίθινα μέρη του στο Παρίσι, στο Μουσείο του Λούβρου. Η ανασκαφή και το μνημείο δημοσιεύτηκαν στο έργο των L. Heuzey – H. Daumet, *Mission Archeologique de Macédoine*, Παρίσι 1876.

Το 1982 ο καθηγητής Μανόλης Ανδρόνικος προχώρησε στον καθαρισμό και στην εκ νέου αποκάλυψη του τάφου. Οι εργασίες πραγματοποιήθηκαν με την οικονομική αρωγή της Αρχαιολογικής Εταιρείας και του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Αρκετά χρόνια αργότερα οι νεώτερες αποκαλύψεις έφεραν στο φως νέα ταφικά ευρήματα, τα οποία συγκροτούν ένα σύνολο τάφων, οι οποίοι συμβατικά ονομάζονται «Heuzey» και χρονολογούνται στις τελευταίες δεκαετίες του 4^{ου} αι. π.Χ. Συγκεκριμένα το 1998 κατά την διάρκεια εργασιών καθαρισμού του παλαιού μνημείου και σε μικρή απόσταση ήρθε στο φως ένας μικρός πώρινος τάφος. Επίσης τον επόμενο χρόνο το 1999 αποκαλύφθηκε σε άμεση γειτνίαση ένας ακόμη τάφος. Οι παραπάνω εργασίες πραγματοποιήθηκαν από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης υπό την εποπτεία της καθηγήτριας κ. Στέλλας Δρούγου.

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Ο τάφος «Heuzey» αποτελείται από έναν θάλαμο και έναν στενό προθάλαμο και στεγάζεται με ημικυλινδρική καμάρα. Κύριο στοιχείο της ακόσμητης πρόσοψης αποτελεί η μεγάλη μαρμάρινη θύρα και το μικρό τμήμα ιωνικού γείσου στο άνω τμήμα της πρόσοψης. Στο εσωτερικό του θαλάμου κυριαρχούν οι δύο λίθινες κλίνες σε παράλληλη διάταξη (μήκους 2.15μ. και πλάτος 0.55μ.). Ο τάφος έχει προσανατολισμό από ΒΔ προς ΝΑ.

Κατά τον καθαρισμό του 1982 διαπιστώθηκε ότι η καμάρα του τάφου έχει καταστραφεί και οι λίθοι έχουν αφαιρεθεί. Η ανασκαφή έδειξε ότι οι κάθετοι τοίχοι σώζονται σε αρκετό ύψος και μας δίνουν με σαφήνεια την κάτοψή τους. Από τις πληροφορίες και τα σχέδια του L. Heuzey και H. Daumet ήταν προφανές ότι οι Γάλλοι αρχαιολόγοι δεν είχαν αποκαλύψει ολόκληρη την πρόσοψη.

Η ανασκαφή του Ανδρόνικου προχώρησε στην αποκάλυψη του τάφου. Από την πρόσοψη δεν σώζεται τίποτα σημαντικό. Αναγνωρίστηκαν τμήματα των θεμελίων των κλινών, κυρίως ακόσμητων γωνιόλιθων και θραύσματα μαρμάρινων πλακών από τις ίδιες κατασκευές. Από τον καθαρισμό του δαπέδου προέρχονται θραύσματα κονιαμάτων χρώματος κόκκινου, άσπρου και κίτρινου, στοιχεία ενδεικτικά των χρωματισμών της επιφάνειας των τοίχων. Επίσης μικρά μαρμάρινα θραύσματα των μαρμάρινων θυρών του τάφου, από τα οποία είναι δύσκολο να συναχθεί κάποιο συμπέρασμα για τη μορφή των θυρών αυτών. Πιθανώτατα εικάζουν

οι ανασκαφείς ήταν δύο. Τέλος στο κατώτερο τμήμα της επίχωσης του θαλάμου βρέθηκαν όστρακα ελληνιστικών αγγείων, τα οποία δηλώνουν ότι ο τάφος συλλήθηκε ήδη στους ελληνιστικούς χρόνους, ενώ αργότερα ακολούθησαν και άλλες παραβιάσεις.

Ο δρόμος του τάφου, καθώς και το αμέσως γειτονικό τμήμα του δρόμου δεν είχαν ανασκαφεί κατά τον προηγούμενο αιώνα. Κατά την διάρκεια των ανασκαφών του ΑΝδρόνικου και συγκεκριμένα στο ανατολικό τμήμα της πρόσοψης και σε ύψος περίπου δύο μέτρων από το δάπεδο βρέθηκε το μεγαλύτερο τμήμα ενός αμφορέα. Στη λαβή υπάρχει η επιγραφή ΘΑΣΙΩΝ – ΚΡΙΝΟΜΕΝΗΣ. Με βάση το όνομα του άρχοντα Κρινομένη, ο τάφος μπορεί να χρονολογηθεί στο τελευταίο τεταρτο του 4ου αι. π.Χ.

Οι νεώτερες έρευνες έφεραν στο φως δυο ακόμη τάφους: έναν θαλαμωτό και ένα μικρό κιβωτιόσχημο, οι οποίοι εντάσσονται χρονικά στο β' μισό του 4^{ου} αι. π.Χ. Από αυτούς αν και ο θαλαμωτός τάφος είναι συλημένος εντοπίστηκαν ενδιαφέροντα ευρήματα κεραμικής, τμήματα χρυσών κοσμημάτων, τα οποία πιστοποιούν ότι περιείχε γυναικεία ταφή. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η εύρεση ενός χρυσού νομίσματος του σατράπη της Καρίας, Πιζώδαρου (340–336 π.Χ.), το οποίο δίνει ένα πολύ καλό χρονολογικό όριο. Ο δεύτερος τάφος, ο κιβωτιόσχημος ήταν ασύλητος και ανήκει σε άνδρα στρατιωτικό. Από τα ευρήματα ξεχωρίζει ένας μεγάλος χάλκινος καλυκωτός κρατήρας με τα ιδιαίτερα επιμελημένα χυτά μέλη του, τη βάση και τις λαβές του με τα χαρακτηριστικά γυναικεία προσωπεία, μέσα στον οποίο είχαν συγκεντρωθεί τα υπολείμματα της καύσης του νεκρού.

Το σύνολο των τάφων αυτών χαρακτηρίζεται ως σύνολο ή τύμβος Heuzey, ο οποίος βρίσκεται πολύ κοντά με τους τάφους του τύμβου Μπέλλα και δηλώνουν σύμφωνα με την κ. Δρούγου την προς ανατολάς επέκταση του νεκροταφείου κατά τον 4^ο αι.π.Χ. και στους ελληνιστικούς χρόνους. Με βάση τα χρονολογικά στοιχεία των τάφων φαίνεται ότι από τους τρεις τάφους Heuzey παλαιότερος είναι ο μικρός θαλαμωτός τάφος, ο οποίος συνδέεται με το χρυσό νόμισμα του Πιζώδαρου και τοποθετείται στα πρώτα χρόνια της βασιλείας του Αλεξάνδρου. Στα τέλη της δεκαετίας 330 – 320 π.Χ. χρονολογείται ο ασύλητος κιβωτιόσχημος τάφος, ενώ ο μεγάλος μακεδονικός πρέπει να χρονολογηθεί στα τέλη του 4^{ου} αι. π.Χ.

ΣΥΝΟΨΗ

Ο μεγάλος πώρινος τάφος, ο γνωστός ως τάφος Heuzey αποκαλύφθηκε κατά τη διάρκεια μιας σύντομης έρευνας το 1861 από το γάλλο αρχαιολόγο και περιηγητή Leon Heuzey, ο οποίος στο τέλος της ανασκαφής μετέφερε ορισμένα λίθινα μέρη του στο Παρίσι, στο Μουσείο του Λούβρου. Το 1982 ο καθηγητής Μανόλης Ανδρόνικος προχώρησε στον καθαρισμό και στην εκ νέου αποκάλυψη του τάφου.

Αρκετά χρόνια αργότερα οι νεώτερες αποκαλύψεις έφεραν στο φως δυο ακόμη τάφους: έναν θαλαμωτό και ένα μικρό κιβωτιόσχημο. Το σύνολο των τάφων αυτών χαρακτηρίζεται ως σύνολο ή τύμβος Heuzey, ο οποίος βρίσκεται πολύ κοντά με τους τάφους του τύμβου Μπέλλα και δηλώνουν σύμφωνα με την κ. Δρούγου την προς ανατολάς επέκταση του νεκροταφείου κατά τον 4^ο αι.π.Χ. και στους ελληνιστικούς χρόνους. Με βάση τα χρονολογικά στοιχεία των τάφων φαίνεται ότι από τους τρεις τάφους Heuzey παλαιότερος είναι ο μικρός θαλαμωτός τάφος, ο οποίος συνδέεται με το χρυσό νόμισμα του Πιζώδαρου και τοποθετείται στα πρώτα χρόνια της βασιλείας του Αλεξάνδρου. Στα τέλη της δεκαετίας 330 – 320 π.Χ. χρονολογείται ο ασύλητος κιβωτιόσχημος τάφος, ενώ ο μεγάλος μακεδονικός πρέπει να χρονολογηθεί στα τέλη του 4^{ου} αι. π.Χ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γενική

- Μ. Ανδρόνικος, *Βεργίνα. Οι βασιλικοί τάφοι και άλλες αρχαιότητες* (Αθήνα 1984).
- Μ. Andronikos, Some Reflections on the Macedonian Tombs, *BSA* 82, 1987, 1–16.
- Μ. Ανδρόνικος – Στ. Δρούγου – Χρ. Σαατσόγλου – Παλιαδέλη – Π. Φάκλαρης, Ανασκαφή Βεργίνας, *Εγνατία* 1, 1989, 343–357, πίν. 483–493.
- Στ. Δρούγου, Βεργίνα 1998: οι τάφοι Heuzey, *ΑΕΜΘ* 12, 1998, 395–404.
- Στ. Δρούγου, Βεργίνα 1999: ο νέος τάφος Heuzey, *ΑΕΜΘ* 13, 1999, 535–540.
- Στ. Δρούγου, Βεργίνα – Οι τάφοι Heuzey. Νέες ανασκαφικές έρευνες, *Εγνατία* 5, 1995 – 2000, 227–246.
- Στ. Δρούγου, Βεργίνα. Η πόλη των Αιγών. Συμβολή στην ερμηνεία των αρχαιολογικών ευρημάτων, *Εγνατία* 7, 2003, 129–163.
- Στ. Δρούγου, Βεργίνα: οι τάφοι Heuzey, σε: *20 χρόνια Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη*, Θεσσαλονίκη 2009, 63–73.

Έρευνες Αρχαιολογικής Εταιρείας

Μ. Ανδρόνικος, Ανασκαφή Βεργίνας, *ΠΑΕ* 137, 1981 Α, (1983), 55–61, πίν. 63–68.

Μ. Ανδρόνικος, Ανασκαφές στη Βεργίνα, *ΠΑΕ* 138, 1982 (1984), 52–56, πίν. 36–39.

Έργον 1981, 24–28.

Έργον 1982, 17–20.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Δεν έχουν φωτογραφίες τα *ΠΑΕ* και το *Έργον* για το συγκεκριμένο εύρημα.

Ευαγγελία Γεωργίου